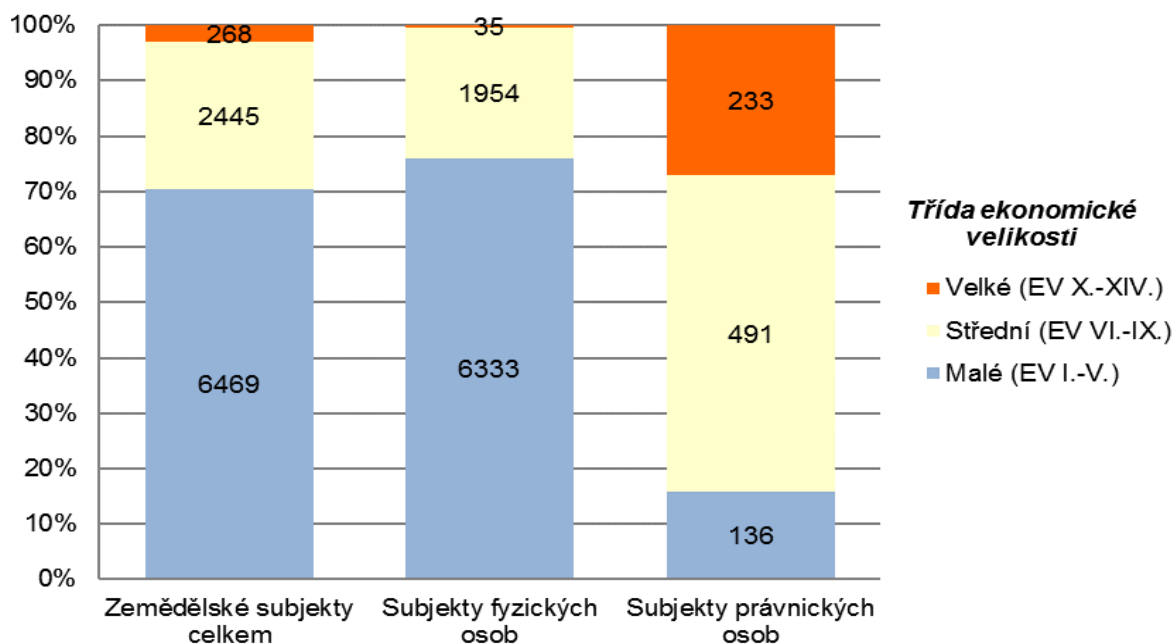


3. Struktura zemědělských podniků v rozlišení podle typů výrobního zaměření

Klasifikační systém zemědělských podniků EU umožňuje zmapování aktuální struktury českého zemědělství z hlediska typů jednotlivých výrobních specializací. Základní informaci o počtech podniků v jednotlivých krajích v rámci výrobních zaměření poskytuje příloha B1. Z výsledků strukturálního šetření je zřejmé, že dominantními výrobními specializacemi jsou, celkově v České republice a zároveň i v převážné většině krajů, výrobní zaměření chov zvířat zkrmujiících objemnou píci, polní výroba a smíšená výroba. Výsledky dále ukazují, že zastoupení výrobních zaměření v jednotlivých regionech je rozhodujícím způsobem ovlivňováno půdně-klimatickými a ekonomickými faktory.

Nejpočetněji zastoupené výrobní zaměření českého zemědělství představuje **chov zvířat zkrmujiících objemnou píci**. Rozvoj této výrobní specializace byl ovlivněn vysokou úrovní poskytovaných podpor a je spojovaný zejména s hospodařením v méně příznivých oblastech (LFA). Zemědělské subjekty zaměřené na chov skotu, ovcí, koz a koní tvoří více než jednu třetinu všech zemědělských podniků ČR (34,6 %). Více než 70 % těchto subjektů však představují malá hospodářství, což je dáno velkým zastoupením fyzických osob (90,6 %) v rámci této specializace. Zemědělské podniky zaměřené na chov zvířat zkrmujiících objemnou píci obhospodařují necelou čtvrtinu (23,8 %) zemědělského půdního fondu ČR. Podíl na celkovém počtu chovaných zvířat v přepočtu na DJ činí u chovatelů zvířat zkrmujiících objemnou píci 28,9 %. Z hlediska podílu na celkovém počtu zemědělských podniků v jednotlivých krajích je chov zvířat zkrmujiících objemnou píci největší měrou zastoupen v Karlovarském kraji (67 %), v Libereckém kraji (61 %) a ve Zlínském kraji (52 %). Největší počet subjektů daného zaměření však hospodaří v Jihočeském kraji (1 465 zemědělských podniků).

Graf 1 - Velikostní struktura výrobního zaměření chov zvířat zkrmujiících objemnou píci (počet podniků)

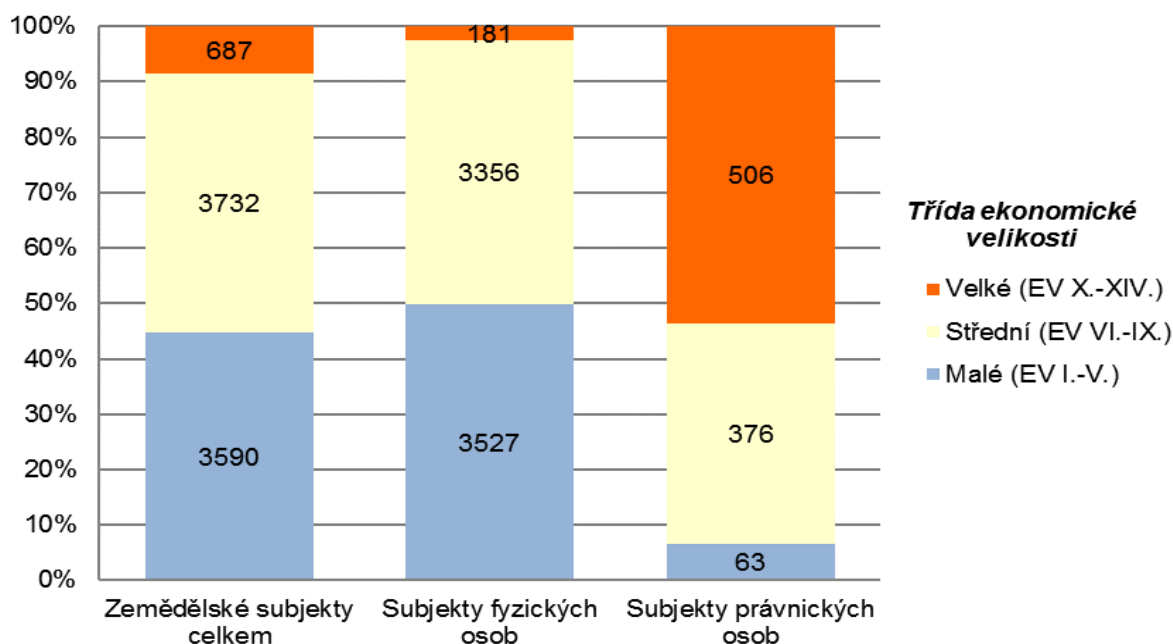


V detailním členění (podle hlavních typů výrobního zaměření) tvoří výrobní specializaci chov zvířat zkrmujiících objemnou píci zemědělské subjekty zaměřené na produkci mléka (9,9 %), odchov a výkrm skotu (41,3 %), kombinovaný chov skotu (3,1 %) a chov ovcí, koz a koní (45,7 %). Nejintenzivnější formou

produkce se vyznačují mléčné farmy. Producenti mléka se podílí 43 % na celkovém počtu dobytčích jednotek dané specializace. Průměrná intenzita chovu činí u subjektů zaměřených na produkci mléka 223 dobytčích jednotek na podnik. Dalším významným výrobním zaměřením je odchov a výkrm skotu, které v rámci zkoumané výrobní specializace hospodaří na 50 % výměry zemědělské půdy a disponují, stejně jako mléčné farmy, 43 % dobytčích jednotek. Ve vyjádření na podnik připadá na subjekty specializované na výkrm a odchov skotu v průměru 54 dobytčích jednotek. Z hlediska počtu podniků je nejvíce zastoupenou skupinou výrobní zaměření chov ovcí, koz a ostatních zvířat zkrmujiících objemnou píci (4 197 subjektů). Ve většině případů se však jedná o velmi malé subjekty, jejichž vliv na ekonomiku zemědělského sektoru není významný. Malé podniky se podílí na celkovém počtu chovatelů ovcí, koz a koní 94 %.

Významnou výrobní specializaci představuje **polní výroba**, která podstatným způsobem ovlivňuje ekonomiku českého zemědělství. Celkově se na polní výrobu specializuje necelá třetina všech zemědělských podniků (30 %). Podíl polní výroby na celkové výměře zemědělské půdy činí 35 %. Z hlediska právní formy převládají v rámci výrobního zaměření polní výroba fyzické osoby (88 %), zbývajících 12 % tvoří podniky právnických osob. Z pohledu velikostní struktury u podniků zaměřených na polní výrobu převažují středně velké subjekty (47 %). Co se týká regionálního rozložení, tradiční základnu s největším počtem podniků polní výroby představuje Středočeský kraj (1 749 subjektů), kde je, ponecháme-li stranou hlavní město Prahu, také největší podíl podniků této specializace (52 %). Významnou roli hraje polní výroba také na Vysočině (1 039 subjektů) a v Jihomoravském kraji (829 subjektů). Obecně lze konstatovat, že regiony vhodné pro pěstování polních plodin jsou přirozeným způsobem vymezeny nadmořskou výškou a půdně-klimatickými podmínkami.

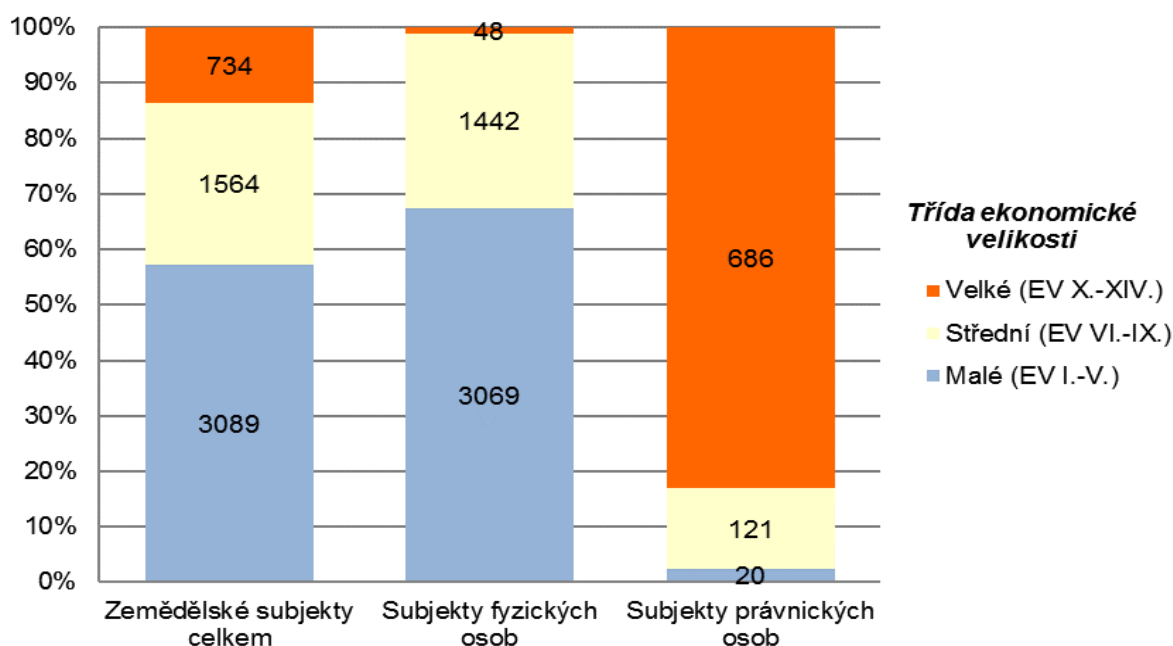
Graf 2 - Velikostní struktura výrobního zaměření polní výroba (počet podniků)



Výrobní zaměření polní výroba se v podrobném rozlišení skládá z podniků specializovaných na pěstování obilovin, olejnin a bílkovinných plodin a z podniků zabývajících se všeobecnou polní výrobou (kombinace polních plodin, okopaniny, polní zelenina). Více než dvě třetiny podniků zkoumané specializace (69 %) tvoří subjekty zaměřené na pěstování obilovin a olejnin, přičemž tyto podniky obhospodařují v rámci výrobního zaměření polní výroba 77 % zemědělské půdy. Zbývajících 31 % subjektů je klasifikováno jako všeobecná polní výroba. U skupiny podniků zaměřených na pěstování obilovin a olejnin byl zaznamenán menší podíl podniků malé ekonomické velikosti (41 %), průměrná výměra celkově za tuto skupinu činí 167 ha/podnik. V rámci všeobecné polní výroby spadá více než polovina subjektů do kategorie malých podniků (54 %), z čehož vyplývá i nižší průměrná výměra z. p. (112 ha/podnik).

Výrobní zaměření **smíšená výroba** je z převážné většiny tvořena podniky specializovanými na kombinaci rostlinné a živočišné výroby. V menším měřítku jsou zde zastoupeny i podniky, které se věnují smíšené rostlinné výrobě, nebo smíšené živočišné výrobě. S celkovým počtem 5 387 zemědělských subjektů představuje smíšená výroba třetí nejpočetnější výrobní zaměření. Vzhledem k významnému podílu velkých podniků právnických osob (13 % z celkového počtu podniků smíšené výroby) má toto výrobní zaměření rozhodující vliv na tvorbu zemědělské produkce v ČR. Podniky zkoumané specializace soustřeďují 40 % z celkové výměry zemědělské půdy a 43 % z celkového počtu dobytčích jednotek v ČR. Smíšená výroba je dlouhodobě nejvíce zastoupena na Vysočině (celkem 729 subjektů) s téměř třetinovým podílem (29 %) na celkovém počtu zemědělských podniků v tomto regionu. Významnou pozici má toto výrobní zaměření také ve Středočeském kraji (704 subjektů) a v Jihočeském kraji (700 subjektů). S výjimkou Karlovarského, Jihomoravského, Libereckého a Ústeckého a Zlínského kraje se v ostatních regionech pohybuje podíl podniků smíšené výroby mezi 20 % až 30 %.

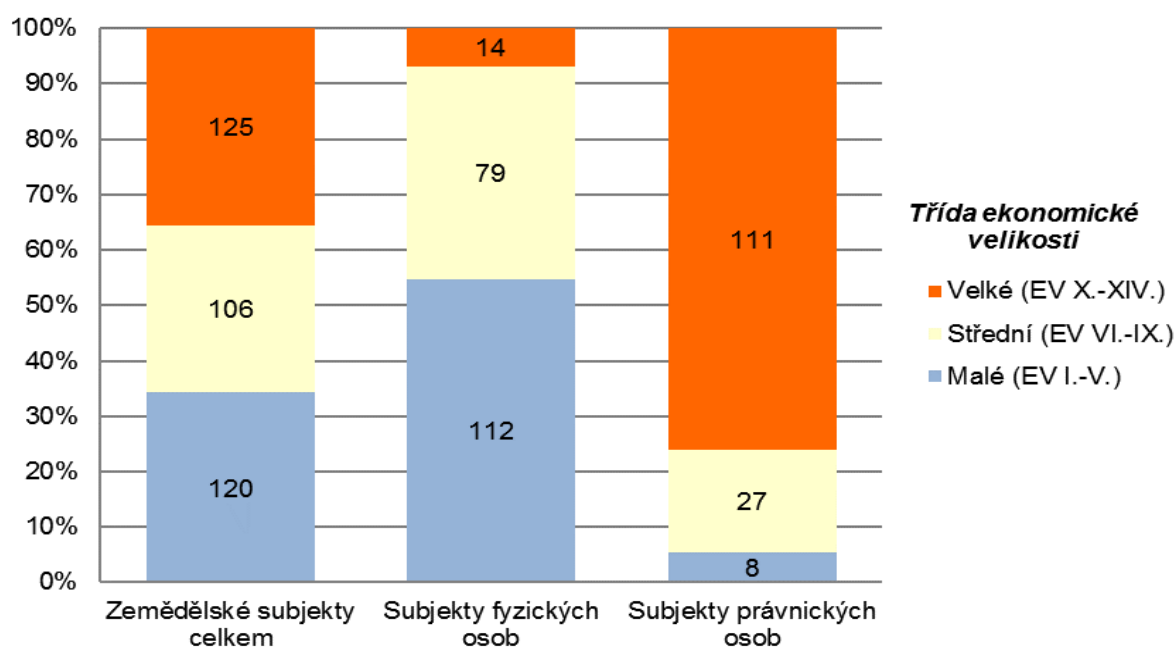
Graf 3 - Velikostní struktura výrobního zaměření smíšená výroba (počet podniků)



V rámci skupiny zemědělských podniků zaměřených na smíšenou výrobu převažuje z hlediska počtu subjektů výrobní specializace polní výroba a chov zvířat zkrmujičích objemnou píci (59 %), následuje skupina podniků kombinující různé druhy rostlinné a živočišné výroby (21 %), dále smíšený chov s převahou zvířat zkrmujičích objemnou píci (12 %), smíšená rostlinná výroba (5 %) a smíšený chov s převahou zvířat krmených jadrným krmivem (3 %). Podniky zaměřené na kombinaci polní výroby a chovu skotu se rozhodujícím způsobem podílí na produkci dané specializace s podíly na výměře zemědělské půdy (74 %) a počtu dobytčích jednotek (65 %). Subjekty specializované na polní výrobu a chov skotu dosahují průměrné výměry 320 ha/podnik a počtu dobytčích jednotek 141 DJ/podnik.

V důsledku dlouhodobé krize v sektoru chovu prasat pokračovalo snižování počtu podniků zaměřených na **chov zvířat krmených jadrným krmivem**. Strukturální šetření 2016 zahrnovalo celkem 351 subjektů této výrobní specializace. Dané výrobní zaměření se vyznačuje vysokým zastoupením právnických osob (42 %) a z toho plynoucím významným podílem velkých podniků (36 %). Pro chovatele prasat a drůbeže je typická vysoká intenzita živočišné výroby. Na jeden podnik dané specializace připadá v průměru 1 108 dobytčích jednotek. Podniky zaměřené na chov prasat a drůbeže se podílí na celkovém množství dobytčích jednotek v ČR 24 %.

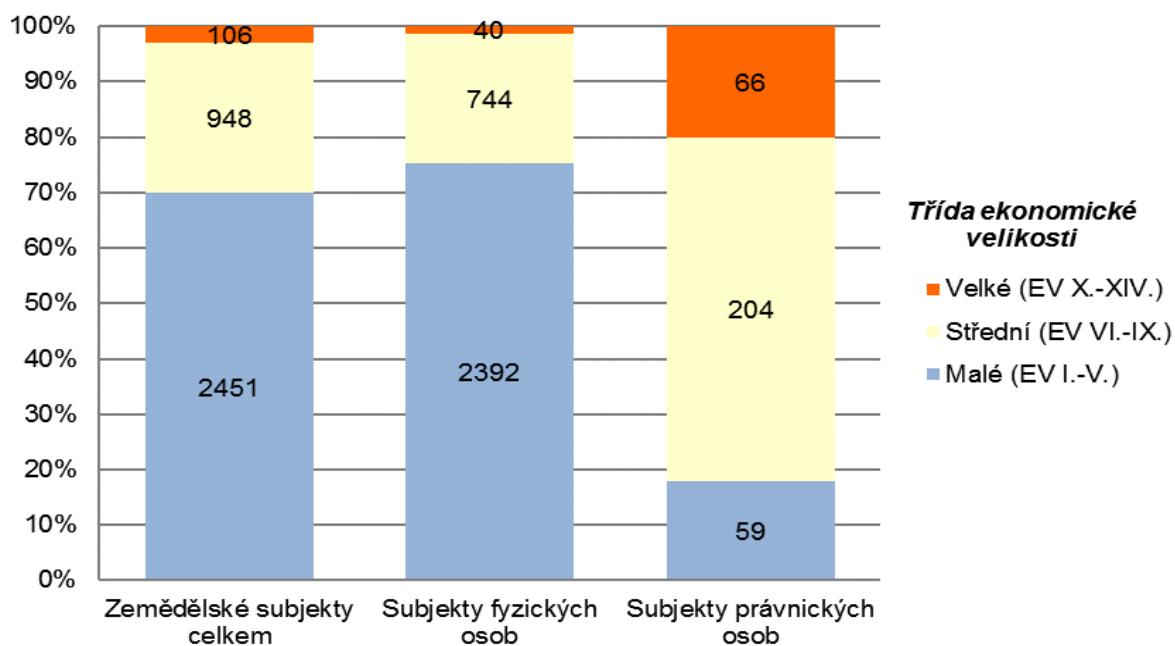
Graf 4 - Velikostní struktura výrobního zaměření chov zvířat krmných jadrným krmivem (počet podniků)



Výrobní zaměření chov zvířat krmných jadrným krmivem je v podrobnějším členění tvořeno chovateli prasat (43 %), chovateli drůbeže (44 %) a dále podniky chovatelů různých druhů zvířat krmných jadrným krmivem, tzn. kombinace chovu prasat a drůbeže (13 %).

Podniky výrobního zaměření **zahradnictví a trvalé kultury** vytvářejí, i přes marginální podíl na celkové výměře zemědělské půdy (1 %), významnou součást zemědělské produkce. V rámci daného specializace převládají fyzické osoby (91 %), z čehož plyne i vysoký podíl podniků malé ekonomické velikosti (70 %). V průměru vykazují podniky tohoto výrobního zaměření výměru obhospodařované půdy 11 ha/podnik. Regionální rozmístění je v nejvyšší možné míře předurčeno půdně-klimatickými podmínkami, výroba je soustředěna do tradičních vinařských a ovocnářských oblastí. Výlučné postavení má v tomto směru Jihomoravský kraj, kde je pěstování trvalých kultur a zahradnictví převládajícím výrobním zaměření (62 % zemědělských subjektů v tomto kraji). V Jihomoravském kraji se pěstováním trvalých kultur, případně zahradnictvím zabývá celkem 2 321 zemědělských subjektů, což představuje přibližně dvě třetiny (66 %) z celkového počtu takto zaměřených podniků v ČR.

Graf 5 - Velikostní struktura výrobního zaměření zahradnictví a trvalé kultury (počet podniků)



Strukturální šetření 2016 zahrnovalo celkem 406 subjektů specializovaných na zahradnictví. Necelá polovina těchto podniků (46 %) se zaměřuje na polní zahradnictví, zbývající subjekty (54 %) spadají do ostatního zahradnictví. Výrobní zaměření ostatní zahradnictví tvoří subjekty specializované na školkařství, pěstování hub apod. Podniky specializované na pěstování zeleniny a okrasných květin ve vnitřních prostorech (skleníky, fóliovníky atd.) nebyly v rámci strukturálního šetření zastoupeny.

Početnější skupinu představují podniky specializované na pěstování trvalých kultur (celkem 3 099 subjektů), kde téměř více než dvě třetiny (68 %) tvoří vinařské podniky. Významný podíl dále zauímají ovocnářské podniky (27 %). Zbývajících 5 % podniků se zabývá pěstováním různých trvalých kultur. Více než tři čtvrtiny (76 %) z vinařských podniků tvoří malá vinařství. Průměrná výměra obhospodařované zemědělské půdy činí v rámci této specializace 8 ha/podnik. U ovocnářských podniků se malé podniky podílí na celkovém počtu subjektů této specializace 72 %. Podniky zaměřené na pěstování ovoce hospodaří v průměru na 16 ha/podnik.

Strukturální šetření v zemědělství 2016 zahrnovalo celkem 91 **neklasifikovaných subjektů**, u kterých nebylo možné určit typ výrobního zaměření a třídu ekonomické velikosti. Jedná se o podnikatele, kteří vykazují pouze půdu ležící ladem. Na základně metodiky klasifikačního systému EU je pro takovéto formy hospodaření stanovena nulová hodnota standardní produkce a není tedy možné jejich zařazení do některé ze skupin výrobního zaměření, či ekonomické velikosti.